

Адамів М. Т.

група мСОНМ-11

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Притолок С. А.

ОСОБЛИВОСТІ ХРОНОТОПУ В РОМАННІЙ ПРОЗІ МАРТИНА ВАЛЬЗЕРА

Мартіна Вальзер – відомий сучасний німецький письменник, який збагатив традицію німецького роману. Одним із аспектів романного дискурсу, що привертає увагу літературознавців, є специфіка хронотопу у його творах: у багатьох романах М. Вальзера художній час збігається об'єктивно-історичним, тобто події відбуваються саме в той історичний період, коли митець створює свій твір. Складається враження, що герої, виконуючи функцію другого «Я» автора, буквально здобувають свій життєвий досвід разом з ним. Оповідь, як правило, ведеться крізь призму свідомості головного героя і вибудовується у суворій хронологічній послідовності. З минулим героя автор часто знайомить читача через ретроспективні спогади, які він майстерно вплітає в основну канву оповіді.

У романі «Прибій» ми спостерігаємо циклічну побудову твору, коли позначені номерами частини зображують невеликі відрізки часу, зазвичай це один або кілька днів із життя героїв. Варто зазначити, що у творі з'являються тільки ті дати, які несуть певне змістове навантаження в суб'єктивному часовому вимірі героя.

Оповідач описує тільки ті епізоди, які є для нього важливими, детально зупиняючись на певних моментах і описуючи свій емоційний стан, при цьому оминаючи тривалі відрізки часу, автор переходить до наступного епізоду. Вислів “наступного дня” зовсім не означає, що йтиметься про наступний після тільки-но описаного день, між ними може пролягати часова дистанція в кілька днів, а то й тижнів.

Художній світ М. Вальзера часто переплітається з реальною історією 20-го століття. У романах 90-х років згадуються події та реалії Другої світової війни, наприклад: Дахау, Освенцім, аншлюс («Вируючий фонтан») та ін. Життя героїв руйнують різного роду політичні події, як ми це бачимо в романі «Захист дитинства», сюжет котрого доводить несправедливість історичної дійсності: «Як часто світова історія робила все, щоб зірвати побачення матері й сина» [4, с. 418].

Для М. Вальзера історичні події є важливим чинником, без якого не може бути сучасного та майбутнього: «Якщо ми взагалі маємо щось істотне в минулому, ми маємо історію. І з цього ми повинні б мати майбутнє. Але майбутнього не існує. Воно буде. Буде тільки з минулим» [5, с. 112].

Сучасна дослідниця хронотопу в романах М. Вальзера М. Мирошніченко зазначає: «Минуле, сучасне і майбутнє перебувають у складному взаємозв'язку. Минуле, з одного боку, впливає на сучасне, з другого, – сучасне переінакшує минуле до невпізнання. Адже все знаходиться під владою часу» [2, с. 164]. Таке уявлення про плинність сучасного цілковито відповідає концепції часу А. Бергсона, на думку якого ми сприймаємо тільки минуле, оскільки «чисте сучасне являє собою невловимий поступальний рух минулого, яке підточує майбутнє» [1, с. 254].

М. Вальзер розрізняє пам'ять (*Gedächtnis*) і спогад (*Erinnerung*). Спогад – несвідома структура, саме те, про що ми не думаємо. На відміну від пам'яті, спогад за своєю природою є швидше сном, примарою, що з'являється, як йому належить, невимушено. На обмежених можливостях пам'яті нагощує і А. Бергсон: «Справді ми володіємо цією тотальністю пережитого лише у скороченому вигляді, і наші минулі сприйняття, що розглядаються як окремі індивідуальності, здаються нам або повністю зниклими, або такими, що з'являються за власною примхою» [1, с. 251-252]. Структурна спорідненість і взаємодія пам'яті і сну

проявляється, на думку А. Бергсона, в тому, що під час сну (природного або штучного) зазвичай цілковито приховане минуле «знаходить у собі сили переступити через поріг свідомості» [1, с. 257].

Спогади, подібно до снів, складаються з крихт, уламків, асоціацій, абсурдностей і потребують надзвичайно обережного ставлення до себе, бо мають звичку розчинятися в повітрі, коли хтось намагається їх тлумачити. Тоді, ніби під «тортурами», вони говорять усе, що від них вимагають («Вируючий фонтан»). Звідси відмова письменника давати якісь дефініції. Єдине, що йому залишається, – описувати все так, як воно було, не даючи пояснень. У швидкоплинному сучасному неможливо вловити важливість тієї чи іншої події, тому для М. Вальзера немає нічого неважливого. Будь-яка деталь заслуговує на увагу. Тільки згодом, озируючись назад, можна зрозуміти значення своїх переживань.

М. Вальзер вбачає завдання письменника в тому, щоб дотримуватися правдивості і чесності оповіді. Минуле, як і сон, не варто тлумачити, щоб не зруйнувати його взагалі, можна тільки намагатися якнайточніше його описати.

Тотальна зорієнтованість на минуле породжує відповідне ставлення до традиційного, епічного. М. Вальзер сумує за тими часами, коли люди ставились до свого минулого і традицій з пошаною і відповідальністю, прагнучи бути гідними своїх героїчних предків. Біль від втрати німецької національної традиції виявляється в ідеалізації XIX століття. Герої М. Вальзера – це люди, які народилися невчасно, вони почуваються чужими у своїй сучасності.

Для М. Вальзера існує минуле колективне та індивідуальне. Офіційні паролі і шаблони, якими сповнене колективне минуле, перетворюють його на своєрідний «музей», де встановлено непохитні норми і правила гри. Власне минуле – навпаки, незбагненне. Минуле в романах німецького прозаїка існує тільки як частина сучасного. Суспільство регламентує ставлення до колективного минулого, таким чином, минуле стає продуктом сучасності.

Якщо розглядати топоси в романах письменника, то всі вони представлені географією Німеччини, єдиним винятком є роман «Прибій», дія якого розгортається в Америці. Важливе місце в художньому світі романів М. Вальзера займає Боденське озеро, з яким пов'язане все життя письменника. Як описує автор, це те місце, де повітря «солодке від історії» [3, с. 26]. Такі великі міста, як Гамбург, Штуттгарт, Берлін, з'являються в сюжетній лінії романів як відображення опозиції «міська цивілізація / провінційне життя».

ЛІТЕРАТУРА

1. Бергсон А. Опыт о непосредственных данных сознания. Материя и память. Собр. соч. в 4-х т. Т. 1. М.: Московский клуб, 1992. 336 с.
2. Мирошниченко М. Наративна організація романів Мартіна Вальзера. Наукові записки ХДПУ ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2004. Випуск 3 (39). Ч. 2. С. 159-166.
3. Martin Walser. Dichterporträt in Selbstaussagen (Filmtext). München: Artus Film GmbH, 1985. 81 S.
4. Walser M. Die Verteidigung der Kindheit. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1998. 520 S.
5. Walser M. Ich vertraue. Querfeldein. Reden und Aufsätze. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 2000. 165 S.

Анталовці В. А.

3 курс, с/о, факультет іноземної філології
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Андрусак І. В.

FLIPPED CLASSROOM IN EFL TEACHING: ISSUES TO CONSIDER

Flipped classroom is referred to as one of the most excitement advancements in the modern classroom instruction. Its most cited properties include “active engagement”, “individual attention”, “active learning”, “individual learning space”, “interactive learning environment”, etc. These are